

Blue Economy คือพื้นที่เศรษฐกิจ-ท่องเที่ยวทางทะเล

ดร.อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา
กาญจนา ย่าเสน

COVID-19 ส่งผลให้นานาประเทศต้องระงับกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการปิดประเทศเพื่อควบคุมการระบาดของโรค การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต้นทุนเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะธุรกิจการท่องเที่ยวที่ปิดตัวลงในหลายพื้นที่ส่งผลต่อการจ้างงานและรายได้ของประชาชน

แต่ท่ามกลางความตกต่ำของเศรษฐกิจพบว่า **COVID-19** กลับสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทิศทางที่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในหลายๆ ด้าน เช่น การ **Work From Home** หรือการประชุมออนไลน์ ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นในรูปการประหยัดการเดินทางและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ที่เป็นการลดต้นทุนด้านสถานที่ และการเดินทางให้กับทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการ (ลด **Transaction Cost**) การทำธุรกรรมทางการเงิน **Internet Banking** หรือ **e-commerce** ที่ช่วยลดค่าเสียหายต่างๆ เป็นการประหยัดทรัพยากรของประเทศทำให้แรงงานและปัจจัยการผลิตสามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางอื่นมากขึ้น

เพียงแต่ในช่วงการปรับตัวเข้าสู่สังคม **New Normal** จะทำให้เกิดการว่างงานขึ้นและ รัฐบาลต้องดำเนินมาตรการฉุกเฉินเพื่อให้ได้รับผลกระทบจากการถูกลด การว่างงาน และถ่ายโอนทรัพยากรเข้าสู่กิจการใหม่ของสังคม **New Normal** อีกครั้ง

นอกจากการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตสู่สังคม **New Normal** เป็นการสร้างโอกาสให้สังคมสามารถดักดวงประโยชน์จากการเป็นสังคมดิจิทัล ยังพบว่า การลดลงของกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางทะเลได้ส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างเห็นได้ชัด การลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวส่งผลทำให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยฟื้นตัวขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่คุณภาพน้ำทะเลดีขึ้นและการลดลงของกิจกรรมทางทะเล ภายหลังการที่ประเทศไทยประกาศ **Lockdown** ประมาณ 1-2 เดือน ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง

มีการรายงานตามสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่าในช่วงประมาณเดือน เม.ย.-พ.ค.2563 มีรายงานการฟื้นฟูของธรรมชาติและการพบ สัตว์ทะเลหายากในปริมาณที่มากขึ้น เช่น หาดทรายบริเวณหาดป่าตองคุณภาพ น้ำทะเลใสสะอาดขึ้นเป็นสีฟ้าคราม บริเวณแหลมจุโหย เกาะลิบง จ.ตรัง มีการพบ ฟองพะยูนจำนวน 30 ตัว และเต่าทะเล จำนวน 2 ตัว ที่เกาะสมุยพบเต่าตนุเพศเมียขึ้นมาวางไข่ในรอบ 6 ปีและมีลูกเต่าฟักออกจากไข่และลงสู่ทะเลจำนวน 202 ตัว

ที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน จ.พังงา พบฝูงฉลามหูดำเกือบ 20 ตัว ฝูงโลมาปากขวดราว 100 ตัว และพบแม่เต่ามะเฟืองจำนวน 4-5 ตัวขึ้นมาวางไข่มากที่สุดในรอบ 20 ปี ตามแนวชายฝั่ง จ.ภูเก็ตและพังงา โดยเฉพาะ จ.กระบี่พบวาฬเพชฌฆาตดำฝูงใหญ่ราว 10-15 ตัว และฝูงฉลามหูดำประมาณ 50 ตัว

การฟื้นตัวของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นอีกกรณีที่แสดงให้เห็นว่าหากมีการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้อยู่ในขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ จะสามารถทำให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติสามารถฟื้นตัวกลับคืนมา และสร้างความโดดเด่นและรายได้ให้กับ ประเทศไทยในระยะยาวได้ หากแต่เพียง ประเทศไทยต้องใช้โอกาสนี้ในการควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลไม่ให้เกิดกลับไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกินศักยภาพ อย่างเช่นในอดีตก่อนเหตุการณ์ **COVID-19**

การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าอย่าง ยั่งยืนหรือที่เรียกว่า “เศรษฐกิจสีน้ำเงิน” หรือ **Blue Economy** ที่ผ่านมามีความพยายามขับเคลื่อนแนวคิด **Blue Economy** เพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่พัฒนาบนฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน

แต่แนวคิดนี้ยังไม่ได้รับการนำมาปรับใช้อย่างกว้างขวางเท่าที่ควร แต่จากบทเรียนจาก **COVID-19** ครั้งนี้ **Blue Economy** ควรเป็นแนวนโยบายที่ควรเร่งให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติเร็วขึ้นและขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม

ประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเลกว่า 320,000 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 60 ของอาณาเขตทางบก และมีความยาวของชายฝั่งทะเลกว่า 3,100 กิโลเมตร ครอบคลุม 23 จังหวัด ทำให้ทรัพยากรทางทะเลสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยอย่างมาก คณะอนุกรรมการจัดการองค์ความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลทำการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีมูลค่าผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลไม่น้อยกว่า 24 ล้านล้านบาท

โดยมูลค่าทางเศรษฐกิจดังกล่าวเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว การทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเป็นแหล่งเชื้อเพลิง และพลังงาน ทรัพยากรแร่ธาตุ และการ พานิชยกรรม

ผลการศึกษาของทีดีอาร์ไอพบว่า การนำแนวคิดการกำหนดเขต **Blue Economy** สามารถนำไปสู่การจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วยมาตรการต่างๆ เช่น การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่ไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ (**Carrying Capacity**) การจัดระเบียบการค้าขายหน้าชายหาด หรือกำหนด **Zoning** ของกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจน เช่น พื้นที่ทำการเกษตรชายฝั่ง พื้นที่ขายอาหาร พื้นที่และจำนวนโรงแรมและที่พัก การกำหนดเปิด-ปิดฤดูกาลท่องเที่ยวทางทะเลเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติสามารถฟื้นตัว การกำหนดค่าธรรมเนียมในการเข้าสถานที่ท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการสร้างความยั่งยืนให้กับฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

การหยุดชะงักทางเศรษฐกิจและการสูญเสียรายได้อย่างมหาศาลสืบเนื่องจาก **COVID-19** ต้องไม่เป็นการสูญเสียไป แต่ต้องนำไปสู่การสร้างสังคม **New Normal** ใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศอย่างชาญฉลาด

หมายเหตุ เผยแพร่ครั้งแรกใน กรุงเทพธุรกิจ เมื่อ 10 กันยายน 2563